

FIȘA DISCIPLINEI

Filosofia științei

Anul universitar 2025–2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș–Bolyai
1.2. Facultatea	Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Departamentul de filosofie în limba maghiară
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclul de studii	Licență (BA)
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Filosofia științei				Codul disciplinei		HLM2509			
2.2. Titularul activităților de curs			Lect. univ. dr. Gergely Péter-Alpár								
2.3. Titularul activităților de seminar			Lect. univ. dr. Gergely Péter-Alpár								
2.4. Anul de studiu		3	2.5. Semestrul		6	2.6. Tipul de evaluare		C	2.7. Regimul disciplinei		DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					14
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					8
Examinări					6
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				72	
3.8. Total ore pe semestru				120	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	nu sunt
4.2. de competențe	nu sunt

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența este obligatorie pentru 70% din cursuri: 9 din 14 cursuri.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Participarea la seminarul este obligatorie. Pregătirea și prezentarea a 2 lucrări de seminar este obligatorie (sau a unei sinteze/handout), precum și participarea la discuțiile din cadrul seminarului.

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale/esențiale	• C1 Identificarea și aplicarea adecvată a fundamentelor teoretice și istorice ale filosofiei: presupoziii, principii, valori, etici, modalități de gândire și practici. • C2 Ordonarea și formularea de idei, teme și probleme filosofice generale și de ramură. • C3 Identificarea prin gândire critică (analiză și evaluare logice) a punctelor tari și slabe ale unor soluții, concluzii sau abordări alternative de probleme. • C4 Evidențierea cauzelor, principiilor și semnificațiilor acțiunilor, experienței și existenței umane. • C5 Producerea/proiectarea și comunicarea de idei/cunoștințe filosofice. • C6 Mediarea interumană și interculturală prin identificarea, analiza și soluționarea unor probleme interumane și interculturale.
Competențe transversale	• CT1 Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente. • CT2 Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă într-o echipă multidisciplinară pe diverse paliere ierarhice. • CT3 Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul dezvoltării autonomiei personale, al inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Definirea caracteristicilor cunoașterii științifice. • Evidențierea problemelor și întrebărilor filosofice care stau la baza practicii științifice. • Evidențierea evoluției istorice și teoretice a științei în lumina tendințelor din filosofia științei.
7.2 Obiectivele specifice	• Stăpânirea de către studenți a conceptelor de bază și a principalelor tendințe teoretice din filosofia științei. • Înțelegerea diverselor forme și probleme ale metodologiei științifice. • Dezvoltarea gândirii critice: în principal în domeniile evaluării afirmațiilor științifice, ponderării dovezilor și distingerea între știință și pseudoștiință.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Problema delimitării: știință, pseudoștiință.	Prezentare, problematizare	
2. Pozitivismul și pozitivismul logic.	Prezentare, problematizare	
3. Problema inducției.	Prezentare, problematizare	
4. Observație, teorie și dovezi.	Prezentare, problematizare	
5. Thomas S. Kuhn și revoluțiile științifice.	Prezentare, problematizare	
6. Incomensurabilitate și raționalitate.	Prezentare, problematizare	
7. Abordări post-kuhniene.	Prezentare, problematizare	
8. Realismul științific și antirealismul.	Prezentare, problematizare	
9. Explicația științifică.	Prezentare, problematizare	
10. Legile naturii și relațiile cauză-efect.	Prezentare, problematizare	
11. Știință și valori: obiectivitate.	Prezentare, problematizare	
12. Dihotomia fapt-valoare.	Prezentare, problematizare	

Bibliografie:

1. Agazzi, Evandro: *A jó, a rossz és a tudomány*. Pécs, Jelenkor, 1996.
2. Ayer, Alfred J.: *Nyelv, igazság és logika*. Budapest, Gondolat, 2022.
3. Bacon, Francis: *Novum Organum I. Új Atlantisz*. Budapest, Nippon Kiadó, 1995.
4. Bárdos Dániel – Tuboly Ádám Tamás (Szerk.): *Emberarcú tudomány. Áltudományok és összeesküvések szorításában*.

Budapest, Typotex, 2023.

5. Carnap, Rudolf: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül. In Altrichter Ferenc (Szerk.): *A bécsi kör filozófiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1972, 61–92.
6. Comte, Auguste: *A pozitív szellem*. Budapest, Magyar Helikon, 1979.
7. Davidson, Donald: Rational Animals. *Dialectica*, 1982. 4. 317–327.
8. Feyerabend, Paul: *A módszer ellen*. Budapest, Atlantisz, 2002.
9. Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999.
10. Harré, Rom: Rhetoric and Realism. *Theoria*, 1996. 25. 41–47.
11. Hempel, Karl G. – Oppenheim, Paul: A tudományos magyarázat logikája. In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 109–127.
12. Hume, David: *Tanulmány az emberi értelemről*. Budapest, Magyar Helikon, 1973.
13. Kampis György: *Tudományfilozófia*. Budapest, Typotex, 2022.
14. Kuhn, Thomas S.: *A tudományos forradalmak szerkezete*. Budapest, Gondolat, 1984.
15. Kuhn, Thomas S.: Objektivitás, értékítélet és elméletválasztás. In Forrai Gábor–Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 171–186.
16. Laki János (Szerk.): *Tudományfilozófia*. Budapest, Osiris–Láthatatlan Kollégium, 1998.
17. Miklós Tamás (Szerk.): *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai*. Budapest, Atlantisz, 1997.
18. Neurath, Otto: Protokolltételek. In Altrichter Ferenc (Szerk.): *A bécsi kör filozófiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1972, 245–259.
19. Polányi Mihály: A hallgatólágos következtetés logikája. In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 153–169.
20. Polányi Mihály: *Személyes tudás. I–II*. Budapest, Atlantisz, 1994.
21. Popper, Karl: *A tudományos kutatás logikája*. Budapest, Európa, 1997.
22. Putnam, Hilary: Mi a „realizmus”? In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 523–528.
23. Putnam, Hilary: *The Collapse of the Fact/Value Dichotomy and Other Essays*. Cambridge, MA–London, England, Harvard University Press, 2002.
24. Quine, Willard van Orman: Az empirizmus két dogmája. In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 131–151.
25. Quine, Willard van Orman: A bizonyítékok. In Forrai Gábor (Szerk.): *A tapasztalattól a tudományig*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 95–113.
26. Quine, Willard van Orman: A tények. In Forrai Gábor (Szerk.): *A tapasztalattól a tudományig*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 177–196.
27. Quine, Willard van Orman: Arról, hogy mi van. In Forrai Gábor (Szerk.): *A tapasztalattól a tudományig*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 115–135.
28. Quine, W. V. – Ullian, J. S.: *The Web of Belief*. McGraw-Hill, Inc., 1978. [A könyv román fordításának az adatai: *Țesătura opiniilor*. Iași, Polirom, 2021.
29. Rorty, Richard: *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1979.
30. Schlick, Moritz: Az ismeret fundamentumáról. In Altrichter Ferenc (Szerk.): *A bécsi kör filozófiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1972, 260–287.
31. Schlick, Moritz: Az okság a mindennapi életben és korunk tudományában. In Altrichter Ferenc (Szerk.): *A bécsi kör filozófiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1972, 342–376.
32. Searle, J. R.: Hogyan vezethető le a „kell” a „van”-ból? In Lónyai Mária (Szerk.): *Tények és értékek. A modern angolszász etika irodalmából*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1981, 564–589.
33. von Wright, Georg Henrik: Magyarázat és megértés. In Bertalan László (Szerk.): *Magyarázat, megértés, előrejelzés*. Budapest, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1987, 43–213.
- 34.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Știință, pseudoștiință.	Analiza și interpretarea textului	
2. Principiile pozitivismului și pozitivismului logic.	Analiza și interpretarea textului	
3. Cum este posibilă cunoașterea științifică?	Analiza și interpretarea textului	
4. Cum influențează teoria ceea ce vedem și	Analiza și interpretarea textului	

interpretăm?		
5. Ce sunt revoluțiile științifice și cum apar acestea?	Analiza și interpretarea textului	
6. Oare oamenii de știință se înțeleg între ei?	Analiza și interpretarea textului	
7. Mai putem vorbi despre știință după Kuhn?	Analiza și interpretarea textului	
8. Știința se ocupă într-adevăr de entități care există?	Analiza și interpretarea textului	
9. Ce constituie o explicație științifică bună?	Analiza și interpretarea textului	
10. Poate fi găsită necesitatea în natură?	Analiza și interpretarea textului	
11. Despre obiectivitate.	Analiza și interpretarea textului	
12. Fapte și valori.	Analiza și interpretarea textului	

Bibliografie:

1. Ayer, Alfred J.: *Nyelv, igazság és logika*. Budapest, Gondolat, 2022.
2. Bárdos Dániel – Tuboly Ádám Tamás (Szerk.): *Emberarcú tudomány. Áltudományok és összeesküvések szorításában*. Budapest, Typotex, 2023.
3. Carnap, Rudolf: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül. In Altrichter Ferenc (Szerk.): *A bécsi kör filozófiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1972, 61–92.
4. Comte, Auguste: *A pozitív szellem*. Budapest, Magyar Helikon, 1979.
5. Feyerabend, Paul: *A módszer ellen*. Budapest, Atlantisz, 2002.
6. Harré, Rom: Rhetoric and Realism. *Theoria*, 1996. 25. 41–47.
7. Hempel, Karl G. – Oppenheim, Paul: A tudományos magyarázat logikája. In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 109–127.
8. Hume, David: *Tanulmány az emberi értelemről*. Budapest, Magyar Helikon, 1973. Kuhn, Thomas S.: *A tudományos forradalmak szerkezete*. Budapest, Gondolat, 1984.
9. Kuhn, Thomas S.: Objektivitás, értékítélet és elméletválasztás. In Forrai Gábor–Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 171–186.
10. Miklós Tamás (Szerk.): *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai*. Budapest, Atlantisz, 1997.
11. Popper, Karl: *A tudományos kutatás logikája*. Budapest, Európa, 1997.
12. Putnam, Hilary: Mi a „realizmus”? In Forrai Gábor – Szegedi Péter (Szerk.): *Tudományfilozófia. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Áron Kiadó, 1999, 523–528.
13. Putnam, Hilary: *The Collapse of the Fact/Value Dichotomy and Other Essays*. Cambridge, MA–London, England, Harvard University Press, 2002.
14. Searle, J. R.: Hogyan vezethető le a „kell” a „van”-ból? In Lónyai Mária (Szerk.): *Tények és értékek. A modern angolszász etika irodalmából*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1981, 564–589.
15. von Wright, Georg Henrik: Magyarázat és megértés. In Bertalan László (Szerk.): *Magyarázat, megértés, előrejelzés*. Budapest, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1987, 43–213.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- La finalul cursului, studenții vor fi capabili să înțeleagă fundamentele filosofice ale științei, să interpreteze critic afirmațiile științifice și să plaseze practica științifică într-un context social și evaluativ mai larg.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Stăpânirea cunoștințelor prezentate în cadrul prelegerilor. Utilizarea corectă a termenilor tehnici din filosofia științei.	Examen scris la sfârșitul semestrului.	70%
10.5 Seminar/laborator	Participare activă la analiza și interpretarea textelor.	Prezentarea și interpretarea a 2 texte de seminar.	20%
	Participarea activă la interpretări și dezbateri.	Monitorizarea este continuă pe tot parcursul semestrului.	10%
10.6 Standard minim de performanță			
- Prezența este obligatorie în 70% pentru cursuri și 100% pentru seminarii. - Prezentarea a 2 texte de seminar pe parcursul semestrului. Studentul va pregăti un conspect al textului de seminar și îl va trimite profesorului cu o săptămână înainte de prezentare; apoi documentul, amendat/modificat pe baza observațiilor profesorului, va fi trimis celorlalți studenți și profesorului în ziua prezentării seminarului, dar înainte de prezentare. - Participarea constantă și activă la discuții, analiza și interpretarea textelor.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)¹

 Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă								
								

Data completării:
15.09.2025

Semnătura titularului de curs
Lect. univ. dr. Gergely Péter-Alpár

Semnătura titularului de seminar
Lect. univ. dr. Gergely Péter-Alpár

Data avizării în departament:
...

Semnătura directorului de departament

¹ Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

